

STRINDBERG OVER DRAMA EN TONEEL

Egil Törnqvist en Birgitte Steene (eds.), *Strindberg on Drama and Theatre. A Source Book*, Amsterdam: Amsterdam University Press, 2007, 206 pp. (ISBN 9789053560204) 29,50 €.

Samen met de Noor Hendrik Ibsen en de Rus Anton Tsjechov is de Zweed August Strindberg (1849-1912) lang erkend geweest als een leidende dramaturg van de late 19^e en vroege 20^e eeuw. Van deze drie is de Zweed echter ongetwijfeld de meest invloedrijke geweest voor de ontwikkeling van het moderne toneel.

Minder bekend is immers dat Strindberg zich zijn hele leven door bestendig heeft uitgesproken over toneel en drama in het algemeen en over zijn eigen stukken en het voor het voetlicht brengen ervan in het bijzonder. Slechts twee dergelijke teksten zijn algemeen bekend, namelijk het voorwoord van *Fröken Julie* (*Freule Julie*), dikwijls begroet als het manifest bij uitstek van het moderne theater en het naturalisme, en de inleidende nota van *Ett drömspel* (*Een droomspel*), die de techniek uiteenzet van wat later bekend zou worden als het drama-tisch expressionisme.

Maar een massa andere teksten zijn praktisch onbekend gebleven buiten Zweden en dit hiaat wordt in dit werk van Strindbergkenner Törnqvist schitterend opgevuld, aan de hand van de Zweedse uitgave van de brieven van Strindberg, bestaande uit 22 boekdelen, die een integrerend deel uitmaken van zijn totaal werk dat uit 72 boekdelen bestaat. Selecties uit die brieven bevatten de meeste van Strindbergs beoordelingen over toneel en drama.

Het boek begint met een korte inleiding over Strindbergs verhouding tegenover toneel en drama met de klemtoon op zijn belangrijkste ideeën daaromtrent. Deze inleiding wordt dan gevolgd door het hoofdthema van het boek, namelijk de toepasselijke teksten van Strindberg zelf, allemaal in chronologische volgorde aan de hand van de data waarop ze geschreven zijn. Ieder citaat wordt bovendien, indien nodig, voorzien van voetnota's, die spijtig genoeg niet onderaan de bladzijde worden toegevoegd, maar verder in het boek zijn gebundeld.

Daarop volgt een lijst van Strindbergs stukken, alsmede de data waarop ze voor het eerst gepubliceerd en voor het eerst opgevoerd zijn, alweer in chronologische volgorde. Tenslotte is er een selecte bibliografie over Strindberg en een onderwerpindex.

Stilistisch delen Strindbergs aan- en opmerkingen over toneel en drama de karakteristieken van zijn omvangrijk literair werk, zoals romans, novellen, poëzie recensies en studies. Zijn manier van uitdrukken is zeer idiosyncratisch, dikwijls zeer rechtstreeks, soms uiterst lakonisch en dan weer uitvoerig en zeer kleurrijk.

De Engelse vertaling uit het rijke Zweeds van Strindberg is van de hand van Birgitta Steene, emerita van de universiteit van Washington. Egil Törnqvist, emeritus Skandinavistiek van de Universiteit van Amsterdam en ontvanger van de Strindbergprijs in 2004, is verantwoordelijk voor de selectie van de teksten.

Dit boek is een openbaring voor al wie de fascinerende persoonlijkheid van de geniale Zweed nader en intenser wil leren kennen. Niet alleen omwille van zijn omnivalente eruditie, maar ook omwille van de zeer kwetsbare mens achter het genie.

Het brengt ons bovendien ook nader bij andere grote figuren uit de wereldcultuur van alle tijden. Uiteraard uit de wereld van het toneel met auteurs als Shakespeare, Molière, Goethe en Ibsen en vernieuwende regisseurs als Max Reinhardt, maar ook met componisten als J.S. Bach, Van Beethoven en Hayden, plastische kunstenaars en filosofen, met als dominerende figuur Friedrich Nietzsche, die zou uitgroeien tot de meest invloedrijke en meest gelezen wijsgeer van de 20ste eeuw en met wie Strindberg een korte briefwisseling voerde.

Strindberg on Drama and Theatre is een werk dat we bij iedereen die geïnteresseerd is in toneel en cultuur in het algemeen alleen maar kunnen aanbevelen.

Oswald KIELEMOES